

WPROWADZENIE

Dokonujące się zmiany w prawodawstwie, wahania koniunktury czy także inne procesy zachodzące na rynku ubezpieczeniowym powodują, że jest to interesujący obszar badawczy. Obserwując rynki ubezpieczeniowe, nie można pominąć różnych perturbacji czy recesji, które oddziałują w zasadzie na wszystkich uczestników tego rynku. Od kilku lat ubezpieczenia nieustannie podlegają istotnym przemianom prawnym, które bądź zostały już uchwalone, bądź są spodziewane. Dotyczy to zarówno sfery ubezpieczeń społecznych, jak i gospodarczych. W zakresie ubezpieczenia społecznego można w tym kontekście wspomnieć chociażby o powrocie do dawnego wieku emerytalnego czy planowanych zmianach dotyczących wprowadzenia kolejnej formy zabezpieczenia emerytalnego w trzecim filarze emerytalnym (pracownicze plany kapitałowe). Także los otwartych funduszy emerytalnych wydaje się przesądzony. Natomiast w obszarze ubezpieczeń gospodarczych na szczególną uwagę zasługuje wdrożenie do naszego prawa dwóch dyrektyw Unii Europejskiej, tj. dyrektywy Wypłacalność II oraz dyrektywy o dystrybucji ubezpieczeń.

Oddawany w ręce Czytelników kolejny numer STUDIA OECONOMICA POSNANIENSIA poświęcono problematyce szeroko pojętych ubezpieczeń oraz uzupełniono go o sprawozdanie z Konferencji INFINITI 2018. Autorzy wchodzących w jego skład artykułów podejmują zarówno zagadnienia o charakterze teoretycznym, jak i bardziej praktycznym. Rozważania są prowadzone na bardzo różnych poziomach szczegółowości, widoczna jest różna optyka, reprezentowane są różne poglądy – zarówno ściśle naukowe, jak i pochodzące od przedstawicieli rynku ubezpieczeniowego. Przekłada się to na zróżnicowany charakter prezentowanych prac. Można przy tym wskazać dwa główne obszary tematyczne: zabezpieczenie emerytalne oraz finanse zakładów ubezpieczeń. W dalszej części tego wprowadzenia zaprezentowano najważniejsze wątki badawcze opracowań opublikowanych w numerze.

W pracy Anny Gierusz podjęto tematykę hybrydowych pracowniczych programów emerytalnych w wybranych krajach (Danii, Holandii, Islandii, Kanadzie, Szwajcarii, Stanach Zjednoczonych i Wielkiej Brytanii). Programy hybrydowe łączą w sobie elementy funkcjonowania tradycyjnych programów o zdefiniowanej składce (*defined contribution*, DC) i zdefiniowanym świadczeniu (*defined benefit*, DB), przez co umożliwiają podział ryzyka pomiędzy uczestnika i pracodawcę. W związku z tym mogą stanowić atrakcyjną alternatywę dla programów typu DC i DB. W artykule scharakteryzowano najczęściej spotykane formy programów hybrydowych i porównano ich odmiany występujące w analizowanych państwach. Wykorzystując dane dotyczące składek wpłacanych do pracowniczych programów emerytalnych, zilustrowano rozpowszechnienie tych programów w badanych krajach.

Przedmiotem opracowania Radosława Pacuda jest analiza ekonomiczno-prawna praw konsumenckich w sytuacji przedterminowego rozwiązania ubezpieczenia na życie. Poruszono tu kwestię związaną z opłatami likwidacyjnymi, które są dużym wyzwaniem dla naszego rynku. O ile ustawa z dnia 11 września 2015 r. o działalności ubezpieczeniowej i reasekuracyjnej reguluje jednoznacznie tę kwestię dla nowych umów, o tyle polisy zawarte przed wejściem w życie tej ustawy nie podlegają tym regulacjom. Stąd bardzo interesująca jest przeprowadzona analiza mechanizmów opłat likwidacyjnych lub umownych wartości wykupu oraz ocena praktyk rynkowych w świetle rosnącej liczby sporów sądowych.

Z kolei Ryszard Pukała analizuje wpływ kryzysu i sankcji gospodarczych na rosyjski rynek ubezpieczeniowy. Co ciekawe, jest to dopiero 30. rynek świata pod względem składki przypisanej brutto, natomiast uwzględniając wskaźniki gęstości (składka *per capita*) oraz penetracji (składka do PKB), plasuje się dopiero mniej więcej w siódmej dziesiątce światowego rankingu. Biorąc zatem pod uwagę wielkość państwa, ma on spore możliwości rozwoju. Rynek ten przeżywa trudny okres będący konsekwencją zaburzeń w gospodarce w latach 2007-2015, wynikających z problemów wewnętrznych, spadku cen surowców na rynkach światowych, braku reform infrastrukturalnych oraz nałożonych sankcji ekonomicznych jako reakcji na agresywną politykę geopolityczną Rosji w stosunku do Ukrainy. Z przeprowadzonej analizy wynika, że pomimo niesprzyjających warunków rosyjski rynek ubezpieczeniowy rozwija się i jest relatywnie stabilny.

Ewa Spigarska zajęła się w swoim artykule problematyką sprawozdawczości zakładów ubezpieczeń. Instytucje te muszą sporządzać wiele różnych sprawozdań dla licznych odbiorców. Można tu wspomnieć zarówno o do-

brze znanych sprawozdaniach wynikających z ustawy o rachunkowości czy Międzynarodowych Standardów Sprawozdawczości Finansowej, ale także o wielu nowych wymaganiach związanych z wprowadzeniem przepisów dyrektywy Wypłacalność II. Oczywiście nie wyczerpuje to wszystkich wymogów sprawozdawczych nałożonych na ubezpieczycieli, od których różnych raportów żądają także Komisja Nadzoru Finansowego, Główny Urząd Statystyczny czy Krajowa Administracja Skarbowa. W związku z tym artykuł jest ciekawą analizą trybu sporządzania różnych sprawozdań i wskazaniem wymagań stawianych w tym zakresie zakładom ubezpieczeń.

Także artykuł Włodzimierza Wasiaka podejmuje tematykę związaną z dyrektywą Wypłacalność II, tym razem w kontekście zarządzania inwestycjami zakładów ubezpieczeń. O ile nowe regulacje nie zmieniły fundamentalnej zasady budowania portfela inwestycyjnego na trzech podstawowych filarach: płynności, rentowności oraz bezpieczeństwie, o tyle istotnie zmieniły podejście do ryzyka inwestycyjnego i sankcji z tym związanych. We wcześniejszych rozwiązaniach ryzyko inwestycyjne nie miało bezpośredniego wpływu na ówczesny wymóg kapitałowy, czyli margines wypłacalności. Natomiast zgodnie z obecnymi regulacjami kwestia niedopasowania aktywów i zobowiązań, a także płynność, bezpieczeństwo i rentowność inwestycji, mają bezpośrednie przełożenie na obliczony przez zakład ubezpieczeń kapitałowy wymóg wypłacalności, który jest odzwierciedleniem poziomu ryzyka w różnych aspektach.

Uzupełnienie numeru stanowi sprawozdanie z 16. edycji międzynarodowej konferencji *INFINITI Conference on International Finance*, która odbyła się na Uniwersytecie Ekonomicznym w Poznaniu w dniach 10-12 czerwca 2018 roku. Konferencja INFINITI uznawana jest za jedną z ważniejszych wśród odbywających się w Europie konferencji dotyczących finansów, w tym szczególnie finansów międzynarodowych, w trakcie której prezentowane są referaty dotyczące przede wszystkim funkcjonowania rynków i instytucji finansowych w ujęciu globalnym. Podczas konferencji 436 autorów w 64 sesjach tematycznych zaprezentowało 188 referatów.

Jako redaktor tego numeru SOEP składam podziękowania Recenzentom poszczególnych tekstów za uwagi i sugestie, które miały wpływ na ostateczny kształt opracowań.

Piotr Manikowski